

INICIATIVES PER REFORÇAR L'STATUS LEGAL DEL GAL·LÈS

per Miquel STRUBELL I TRUETA

Director de l'Institut de Sociolingüística Catalana

Una de les primeres tasques de la recentment creada Comissió per a la Llengua Gal·lesa, *Bwrdd ya Iaith Gymraeg*, ha estat l'elaboració d'un extens informe per al ministre al govern britànic responsable per a Gal·les, en què recomana una legislació bàsica per a la promoció i el desenvolupament de la llengua gal·lesa.

De fet, hi ha una precedent: la Llei de la llengua gal·lesa de 1967 (1967 *Welsh Language Act*). Ara bé, els objectius d'aquesta Llei foren molt més limitats que els que l'informe anterior recomanà: de fet, només atorgava als testimonis en els judicis el dret d'emprar-hi el gal·lès, i autoritzava els ministres a prescriure versions gal·leses de documents reglamentats, amb el mateix rang i validesa que les versions angleses.

La comissió redactora de l'informe fa seva l'opinió generalitzada a Gal·les envers la Llei de 1967: fou un fracàs. «Al cap de gairebé vint-i-cinc anys de l'aprovació de la Llei de 1967, la situació és que a Gal·les els ciutadans no poden néixer, no poden viure, no es poden casar i no poden morir en gal·lès. Això és motiu de vergonya per als poders legislatiu i executiu.»

L'informe que comentem, «Recomanacions per a una nova Llei de la llengua gal·lesa» (*Argymhellion ar Gyfer deddf Newydd i'r Iaith*), fou publicat el mes de febrer de 1991. Es tracta d'un document modèlic, que exposa no només les propostes, sinó també un resum de totes les deliberacions i consultes amb els sectors socials implicats. En 144 paràgrafs i més de cinquanta pàgines addicionals d'annexos, l'informe, precís i concret, considera amb profunditat moltes alternatives en la formulació de la proposta de llei. A més, s'exposen detalladament les raons de no haver incorporat al text final algunes d'aquestes alternatives.

L'informe traspua un sentit d'urgència davant de la davallada constant en el nombre de persones que saben parlar el gal·lès i el percentatge

que aquestes representen sobre la població total del País de Gal·les. Tot això, malgrat l'increment notable de la presència de la llengua a les escoles, i les millores substancials que s'han produït al llarg d'aquests anys.

Al llarg de la tramitació del projecte de Llei de 1967, va quedar ben establert el principi de legislar per a la igualtat de validesa i per a un augment en l'ús de la llengua en el sector públic. Per tant, l'informe argumenta que el govern actual no pot posar obstacles davant d'aquests raonaments. Ara bé, atès el fracàs de la primera Llei, «el pròxim pas és evident quin ha de ser» (paràgraf 6). Amb termes ben durs, l'informe justifica que aquest pas ha de ser una nova legislació:

«La llengua gal·lesa va perdre el seu *status* no pas per desídia o un mal ús sinó per una Llei del Parlament. Només una Llei del Parlament la pot redreçar. És la voluntat d'una majoria aclaparadora de la població de Gal·les que això es faci ara.»

Les dades que donen suport a aquesta conclusió s'inclouen en un annex, en què es reproduïxen els resultats d'una enquesta feta el febrer de 1989 en què hi va haver suport majoritari per als enunciats següents: «Totes les administracions públiques i altres serveis públics haurien de poder atendre en anglès i en gal·lès»; «Els costos d'oferir aquestes menes de serveis públics han de ser coberts per les administracions local i central»; «un *ombudsman* o un altre alt càrrec hauria de ser nomenat per promoure i protegir l'*status* de la llengua gal·lesa»; i «A Gal·les, l'ensenyament per mitjà de la llengua gal·lesa ha de ser disponible a tots els nivells des de pre-escolar fins a la universitat».

En síntesi, la Llei proposada reconeixeria l'ús del gal·lès per a totes les funcions oficials, incloent-hi l'Administració de justícia. A més, definiria drets i deures respecte a l'ús de la llengua per a totes aquestes funcions. En tercer lloc, trauria els impediments legals perquè el coneixement de la llengua gal·lesa pugui ser una exigència per cobrir llocs de treball. I per responsabilitzar-se de l'acompliment de la llei, crearia un organisme permanent amb poders reglamentaris, que també tindria la missió de promoure els interessos de la llengua.

Es defensa que s'apliqui un criteri de bilingüisme en el sector públic, amb les úniques objeccions de fons de la principal organització empresarial. Quant al text en concret, el sistema jurídic britànic considera el grau d'aplicabilitat i la raonabilitat de les mesures legislades, sense que calgui posar aquests conceptes en el text. Atès, però, que la proposta inicial els hi inclou, l'informe els defensa.

Hi havia suport gairebé unànimement entre els sectors socials consultats respecte a la conveniència de crear un organisme encarregat específicament

ment de l'aplicació de la Llei. Únicament hi havia divisió d'opinions respecte a l'abast de les seves competències, sobretot quant a la facultat d'actuar en cas de transgressió de la Llei per part de les administracions locals i altres. Els redactors de l'informe justifiquen que la seva proposta sigui una llei marc i no pas una llei reglamentista, atès que n'hi hauria prou amb aplicar els procediments tradicionals del sistema anglès i el marc reglamentari vigent.

El text proposat consta de 21 articles, organitzats en quatre capítols. El primer, «El gal·lès com a una llengua oficial de Gal·les», declara la validesa del gal·lès, al mateix nivell que l'anglès, per a totes les funcions oficials, i fa noves provisions pel que fa a l'ús del gal·lès per part dels departaments governamentals i organismes públics. El segon capítol fa referència a la Llei de relacions racials de 1976, que impedia la potestat d'exigir coneixements del gal·lès com a requisit laboral. En el tercer capítol, el projecte crea *Bwrdd Iaith Cymru*, la «Comissió Lingüística de Gal·les», com a organisme oficial amb les funcions detallades al projecte. El darrer capítol tracta de diversos temes generals, incloent-hi els avantatges fiscals per a l'ús del gal·lès.

L'article 1' elimina les incerteses referents a l'*status* legal del gal·lès, i el declara idioma oficial de Gal·les on, en relació amb l'anglès, tindrà la mateixa validesa als efectes jurídics i administratius.

L'article 2° obliga els departaments governamentals i organismes públics a relacionar-se per escrit o per altres mitjans amb qualsevol persona resident a Gal·les, en relació amb el compliment de les seves responsabilitats executives, en la llengua que aquella persona demani, sigui la gal·lesa o l'anglesa. S'especifica la condició que les demandes siguin raonables i que llur acompliment sigui practicable. És responsabilitat del departament governamental o organisme públic justificar qualsevol negativa a complir una tal demanda.

L'article 3' permet l'ús del gal·lès o de l'anglès a Gal·les per a la presentació prescriptiva de donar informació escrita o de presentar documentació als departaments governamentals i organismes públics.

L'article 4' disposa que alguns impresos o altres documents d'ús públic per part de departaments governamentals i organismes públics, i que satisfacin certs criteris, hauran de ser en gal·lès i anglès, o bé disponibles en versions separades en anglès i gal·lès. Els criteris afecten l'extensió del document i la previsió del grau de la seva utilització, i es preveu que

el secretari d'estat tingui poders per ampliar l'abast d'aquests criteris.

L'article 5^è disposa que les diferències d'interpretació entre les versions gal·lesa i anglesa d'un document emès per un departament governamental o organisme públic seran aclarides per referència a ambdues versions del text.

L'article 6^è esmena i introdueix noves provisions a la Llei vigent de la llengua gal·lesa de 1967. L'esmena proposada autoritzaria el ministre responsable a prescriure versions gal·leses i angleses dels documents citats a l'article 4.

L'article 7^è esmena la llei de jurats de 1974 de manera que els membres d'un jurat que hagin d'actuar en un judici en què el procediment es faci en gal·lès en seran exempts si no dominen el gal·lès.

L'article 8^è deroga els articles de la Llei dels tribunals gal·lesos de 1942, pel que fa a l'obligatorietat de fer les actes en anglès i de traduir a l'anglès els procediments fets en gal·lès.

El segon capítol té un únic article, el 9^è, que introdueix un capítol en la Llei de relacions racials de 1976, de manera que l'exigència raonable del coneixement del gal·lès per part dels aspirants a un lloc de treball, o als mateixos treballadors, ja no contravindria la llei.

En el tercer capítol (articles 10 a 17), el projecte crea *Bwrdd Iaith Cymru*, la Comissió Lingüística de Gal·les. Se li dona la missió general de protegir la llengua gal·lesa, i de promoure i facilitar l'extensió del seu ús al País de Gal·les. A més, adquireix una funció consultiva envers els departaments governamentals i els organismes públics. A l'article 14^è s'encarrega el Brwdd de proveir els departaments governamentals amb els serveis de traducció i d'interpretació que calguin. Tot seguit se l'autoritza a subvencionar persones jurídiques i físiques per a la promoció de la llengua.

Passant ara al darrer capítol, destaca l'article 18 on es proposa la modificació de la Llei de rendes i de l'impost de societats de 1988, per tal de concedir beneficis fiscals per a les despeses relacionades amb els projectes reconeguts d'introducció del gal·lès.

L'informe explica per què no inclou en la proposta altres temes, com són l'ensenyament en llengua gal·lesa, els xecs i l'espínós tema de la immigració causada per les segones residències.

En conclusió, l'informe inclou una proposta de legislació que com hem vist consta d'una nova llei que, a més de les disposicions pròpies, esmena

cinc lleis anteriors. Caldrà veure, al llarg dels pròxims mesos, quina és la resposta oficial respecte a l'informe. Ara bé, pel to d'urgència amb què els redactors han fet la seva feina, no és inversemblant pensar que la iniciativa tirarà endavant en un termini breu.

